

EEN TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEND ECOSYSTEEM AGRIFOOD ZEELAND

ECONOMIC
BOARD ZEELAND

FOODDELTA
ZEELAND
JOIN THE FUTURE OF FOOD

Impuls
Zeeland

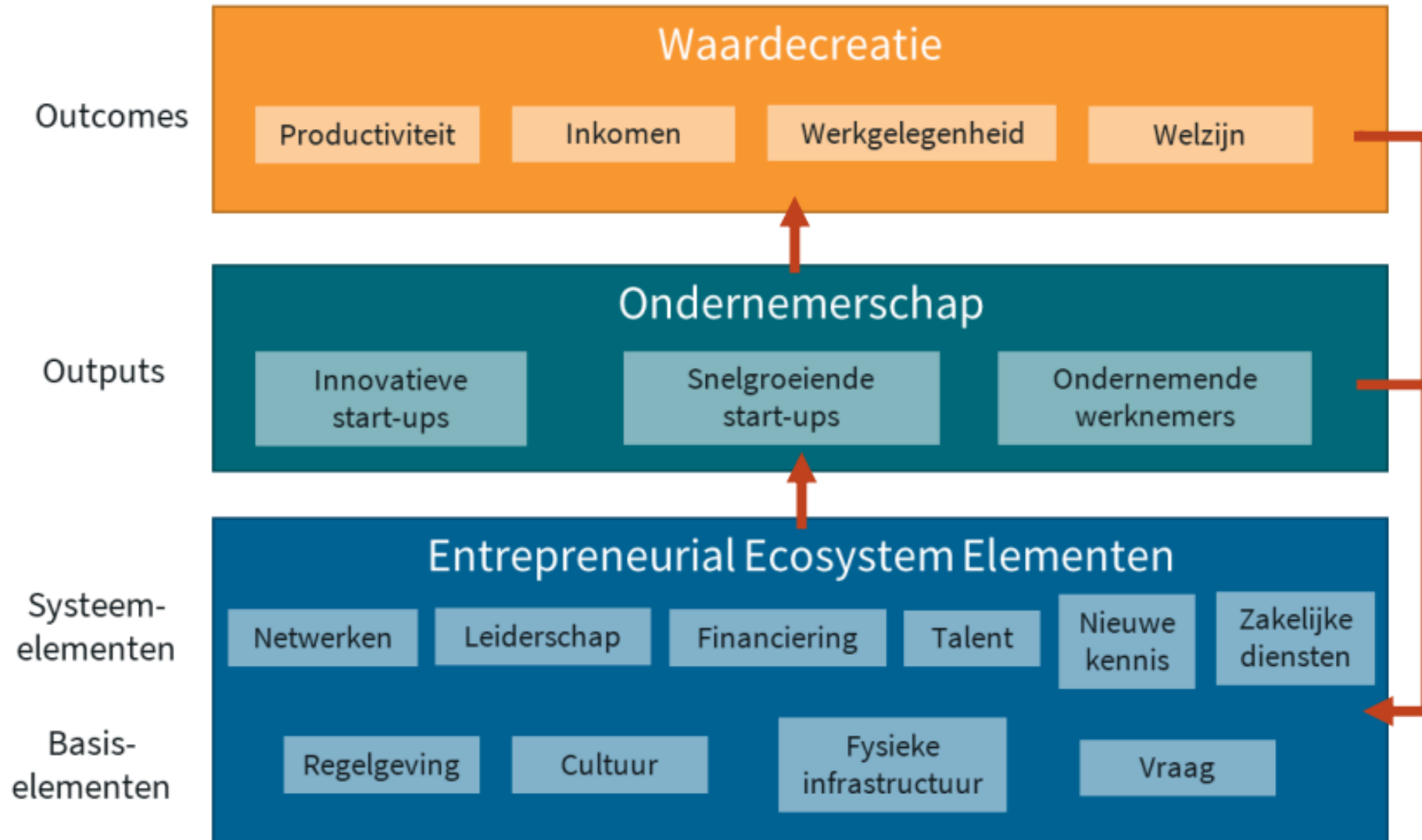
INHOUDSTAFEL

1. ONDERNEMEND ECOSYSTEEM MODEL
2. PROJECTDOEL EN OPZET
3. UITKOMSTEN ANALYSES
4. STRATEGISCHE REFLECTIES
5. VOORGESTELDE INTERVENTIES
6. DISCUSSIE

1. ONDERNEMEND ECOSYSTEEM MODEL

HET ONDERNEMEND ECOSYSTEEM ALS DRIJVENDE KRACHT ACHTER INNOVATIE EN ECONOMISCHE GROEI

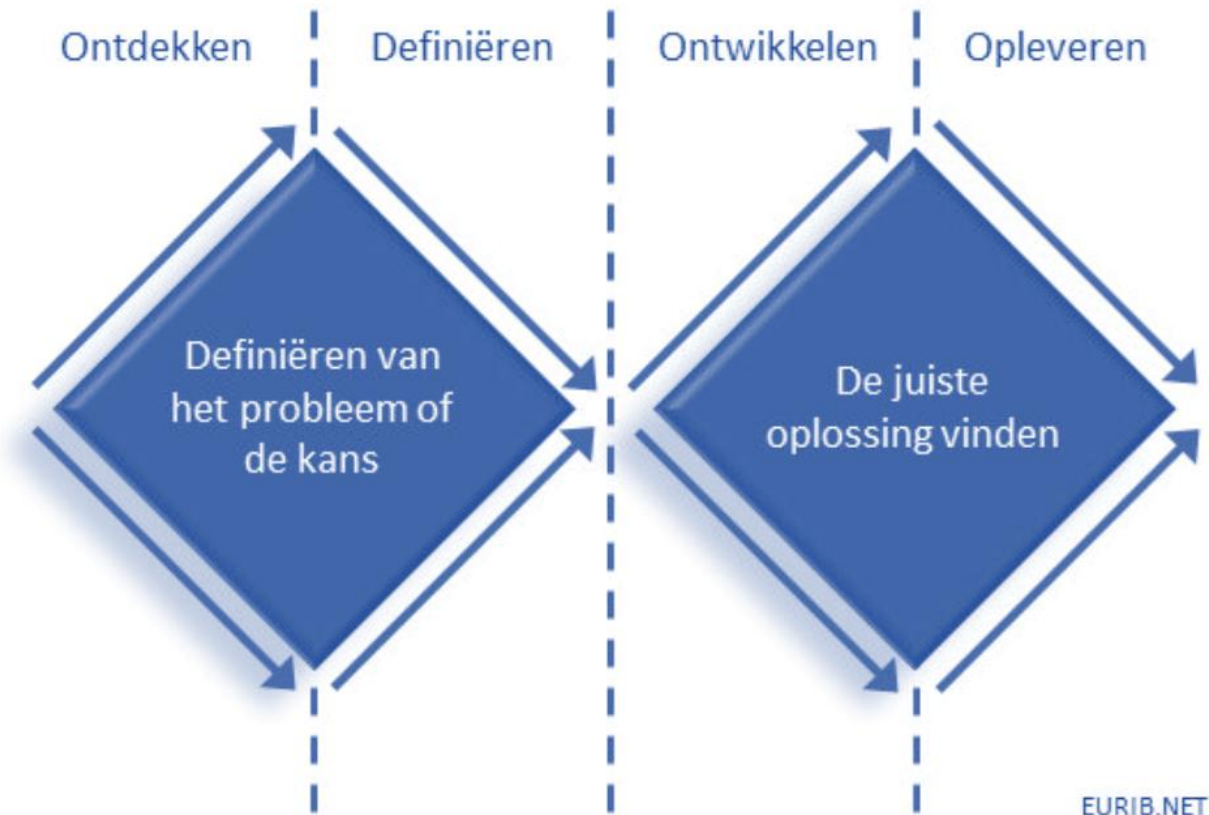
2. PROJECTDOEL EN OPZET

DOEL PROJECT ONDERNEMEND ECOSYSTEEM AGRIFOOD

“EEN TOEKOMSTBESTENDIGE AGRIFOOD KETEN DOOR HET VERSTERKEN VAN DE UITVOERINGSKRACHT VAN HET ECOSYSTEEM”

KWALITATIEVE ANALYSE, VRAAGGESTUURDE & ONTWERPGERICHTE AANPAK

BRONNEN

32 INTERVIEWS
2 WORKSHOPS
35 SECTOR RAPPORTEN
PEER AFSTEMMING

ANALYSE

ATLAST.TI SOFTWARE

- CODERING
- CO-OCCURRENCE ANALYSE

RAPPORTAGE

EINDRAPPORT
PRESENTATIE
ECONOMIC BOARD

KWALITATIEVE ANALYSE: INTERVIEWS

Door de interviews en workshops heeft een zeer groot deel van onze belangrijkste stakeholdergroepen in Zeeland de kans gehad om mee na te denken over hoe we de zaken met elkaar willen organiseren. Dit is uniek!

Maatschap Klompe Van der Linde

Rabobank

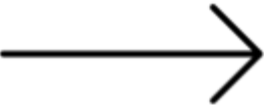

3. UITKOMSTEN ANALYSES

KWALITATIEVE VERDIEPING ONDERNEMEND ECOSYSTEEM AGRIFOOD ZEELAND

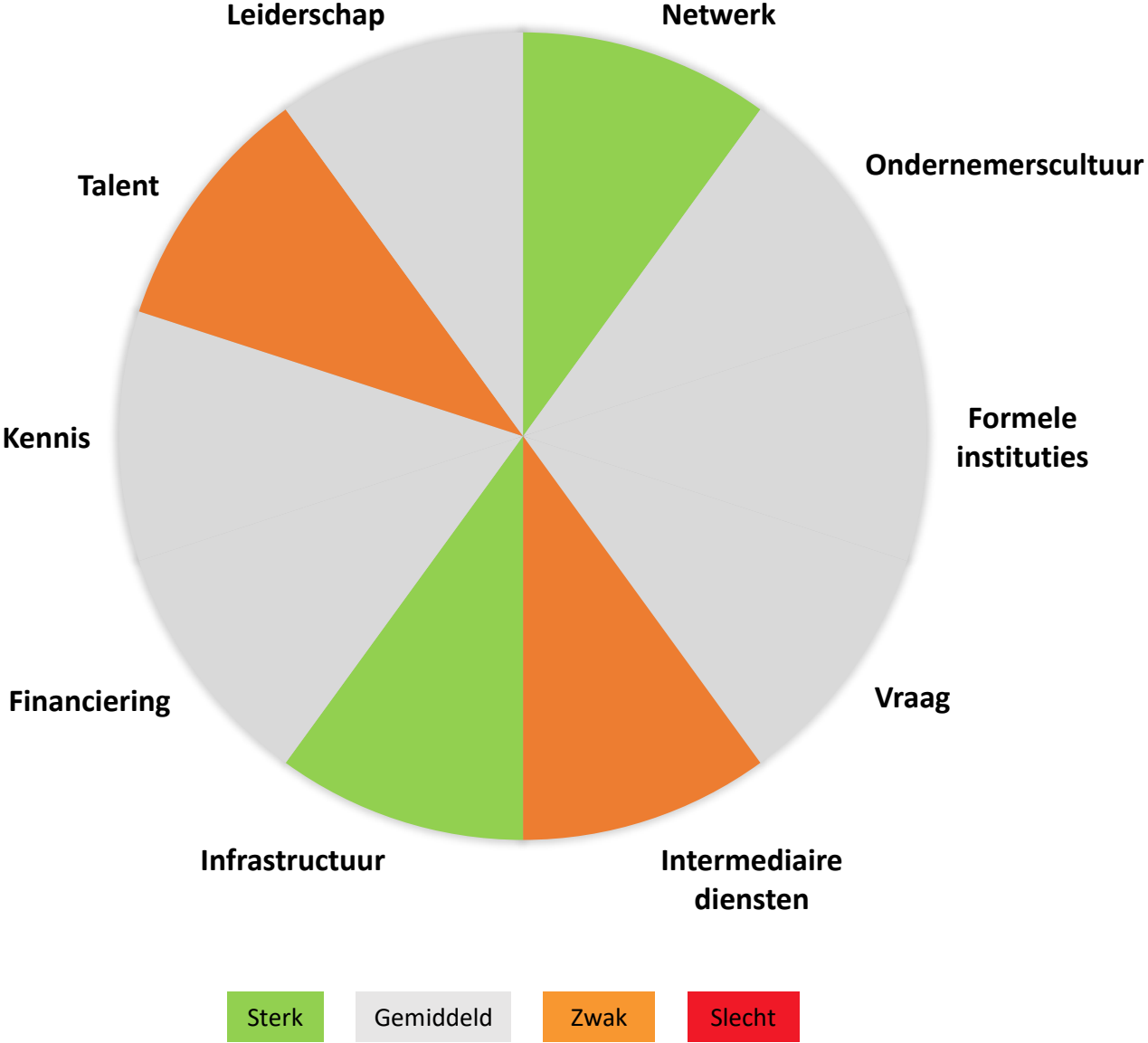
NETWERK
INFRASTRUCTUUR

LEIDERSCHAP
VRAAG
KENNIS
FINANCIERING
FORMELE INSTITUTIES
ONDERNEMERSCULTUUR

TALENT
INTERMEDIAIRE DIENSTEN

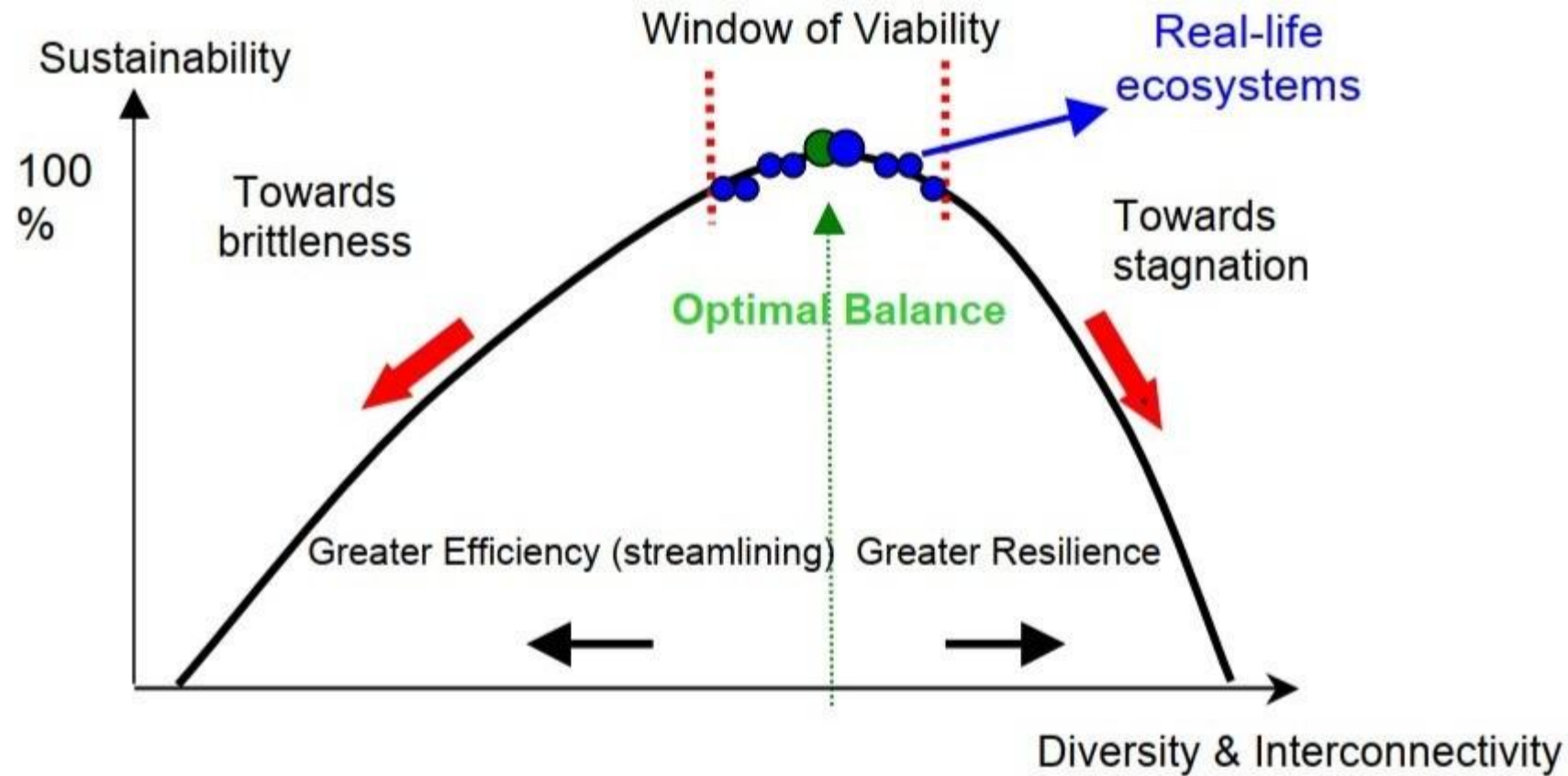

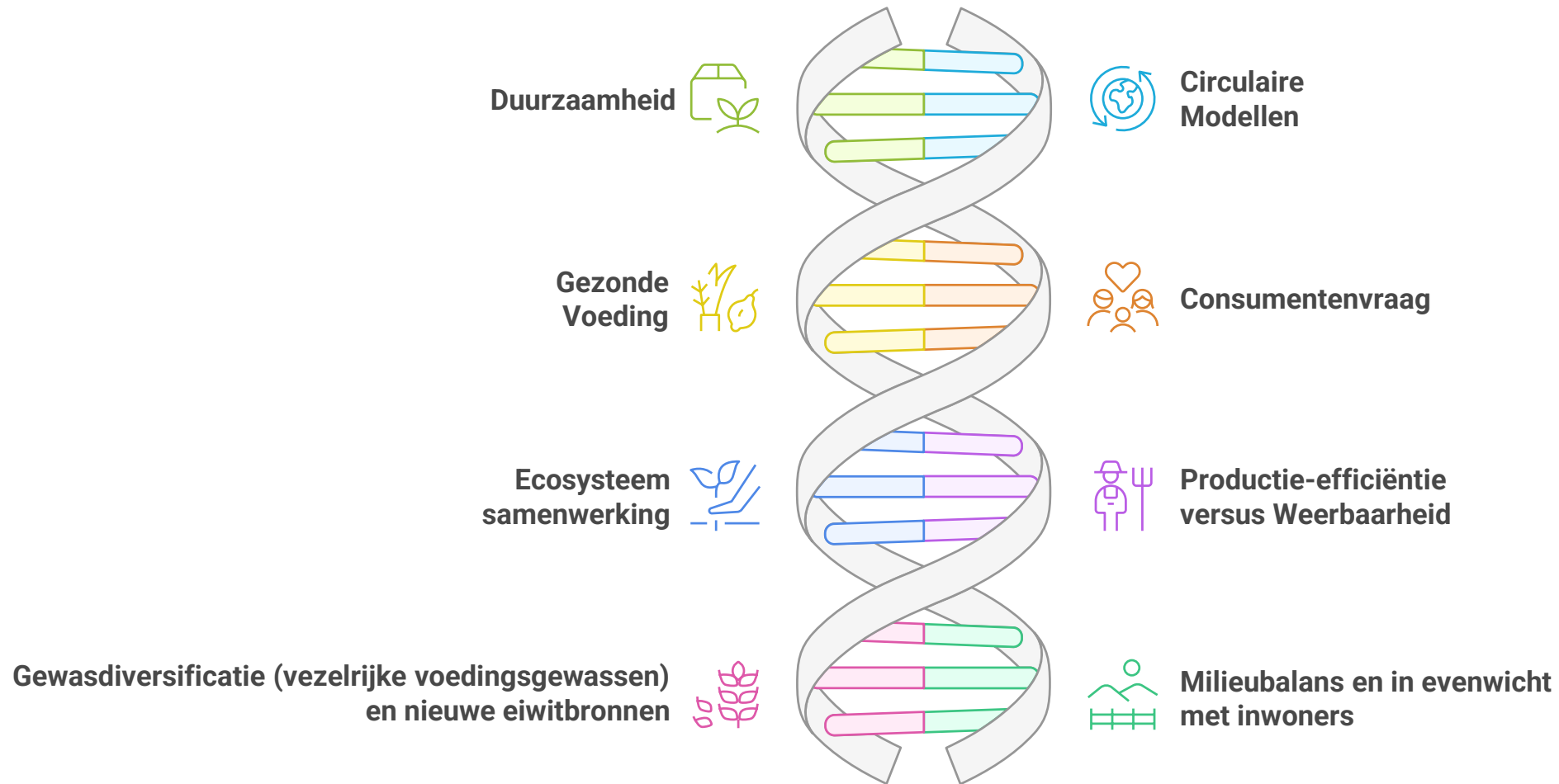
4. STRATEGISCHE REFLECTIES

DE AGRIFOOD SECTOR WORDT GECONFRONTEERD MET "HET VENSTER VAN LEVENSVATBAARHEID": DE BALANS TUSSEN EFFICIENTIE EN VEERKRACHT, DE SLEUTEL NAAR GEZONDHEID VAN SYSTEMEN

HUIDIG SYSTEEM IS VOORNAMELIJK (TEVEEL?) GEFOCUST OP EFFICIENTIE

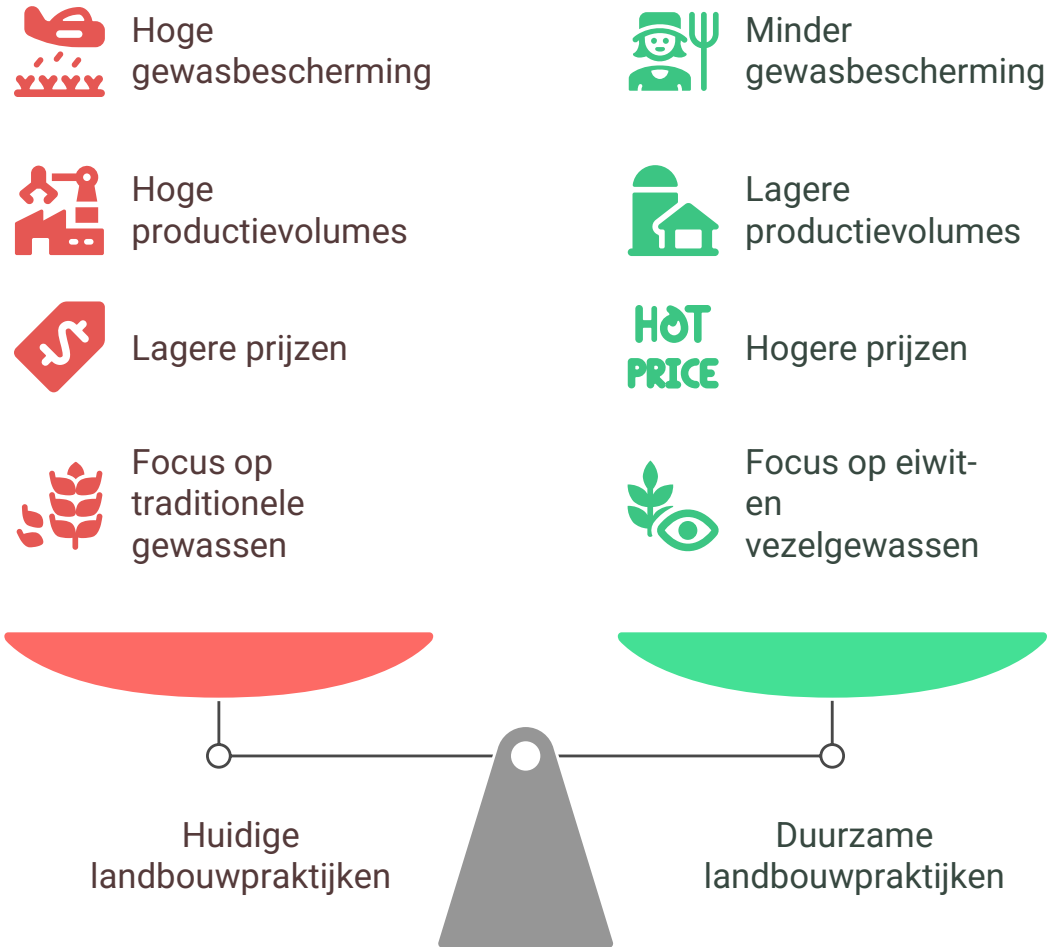

DE ZEEUWSE AGRIFOOD SECTOR BEVINDT ZICH IN EEN TRANSITIEFASE

EEN VOORBEELD VAN DEZE TRANSITIE IS DE OVERGANG NAAR EEN DUURZAME LANDBOUW

Overgang naar duurzame landbouw

AGRIFOOD

INNOVATION

IN

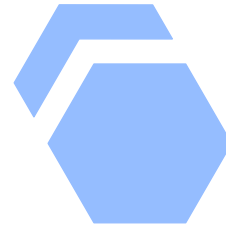
ZEELAND

5. VOORGESTELDE INTERVENTIES

STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN VOOR HET AGRIFOOD ECOSYSTEEM

Kennis en Talent

Ontwikkelen van gerichte kennismanagement- en talent ontwikkelingsprogramma's voor Agri-food

Netwerk

Kernspelers sterker in hun rol zetten en verstevigen van samenwerkingen

Infrastructuur

Onderhouden en versterken van infrastructuur en logistiek

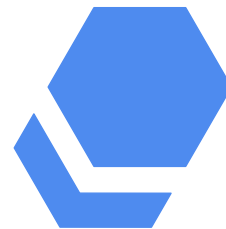
Vraag

Stimuleren van gezonde(re) en duurzame eetpatronen

Financiering

Verbeteren van kennis van en toegang tot financiering- en investeringsopties en creëer inzicht in nieuwe verdienmodellen

Formele Instituties

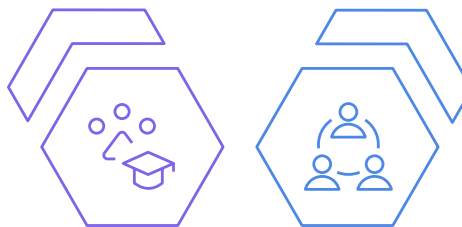
Creëren van gecoördineerde actie binnen het netwerk en de keten
Het versterken van het vestigingsklimaat en de transitie

20 INTERVENTIES OM DE AGRIFOOD SECTOR IN ZEELAND TOEKOMSTBESTENDIG(ER) TE MAKEN

Kennis- & Talentontwikkeling

- (K1) a) **Kennisvragen** ophalen en matchen met aanbod, b) ontwikkel **casuïstiek** op Agrifood en c) optimaliseer **Levenslang Ontwikkelen** aanbod;
- (K2) Intensiveer **ondersteuningsprogramma's** met nieuwe werkvormen en het zoeken naar een groter bereik;
- (K3) Creëer en onderhoud **Kennis Management Platform** en identificeer hoe rond kennis een **verdienmodel** kan ontwikkeld worden;

Infrastructuur

- (I1) Bepaal wat nodig is voor optimale benutting **North Sea Port** en de daarvoor vereiste investeringen;
- (I2) Geef hoge prioriteit aan **asset management** en investeer in onderhoud en ontwikkeling van kritieke assets;
- (I3) Bied een betere toegang tot **innovatie infrastructuur**;
- (I4) Ontwikkel het inzicht in, en de ondersteuning van de adoptie van, **nieuwe productie en verwerkingstechnologieën**;
- (I5) Optimaliseer **logistieke infrastructuur en distributie netwerken**

Financiering

- (F1) Vergroot de **kennis over, en verbeter de toegang tot, het bestaande instrumentarium**, maak een analyse van de financieringsbehoefte nu en van de afgelopen jaren en de toegekende subsidies, **identificeer welke relevante aanvullende instrumenten** specifieke behoeftes kunnen invullen en zet digitalisering in om processen te versimpelen.
- (F2) Identificeer en faciliteer de invulling van de **financieringsvraag bij opschaling van innovatie**, inclusief verdere inventarisatie en verkenning van de mogelijkheden op intraregionaal of landelijk niveau.

Netwerk

- (N1) FDZ in haar kracht zetten en haar **uitvoeringskracht** vergroten om de leiderschapsrol bij netwerkpartners te benadrukken/stimuleren;
- (N2) Ondersteun bestaande initiatieven en breid hun bereik uit;
- (N3) Stimuleer **partnerschappen** tussen sectoren en onderzoeks- en onderwijsinstellingen
- (N4) Zorg voor **betere afstemming van ambities en visies**

Vraag

- (V1) Creëer meer inzicht in wat er nodig is om **duurzame voeding in eetpatronen** te stimuleren en gebruik dit voor campagnes;
- (V2) Stimuleer duurzame eetpatronen door **productontwikkeling** te ondersteunen

Formele Instituties

- (FO1) Maak de **Agrifood sector aantrekkelijk** voor bedrijven en talent door met lopende initiatieven van de sector aan te haken bij de Merkgroepen Zeeland en het Aanvalsteam Arbeidsmarkt;
- (FO2) Creëer gecoördineerde actie en ontwikkel een **strategie op ketenregie** en de rol van een ketenregisseur, mede om een evenwichtige waardeverdeling in de keten te stimuleren;
- (FO3) Ondersteun initiatieven gericht op **duurzaamheid en circulariteit**, die de ondernemers helpen de overstap te maken;
- (FO4) Continueer de overheidssteuning bij het realiseren van de **eiwittransitie**

AGRIFOOD

INNOVATION

IN

ZEELAND

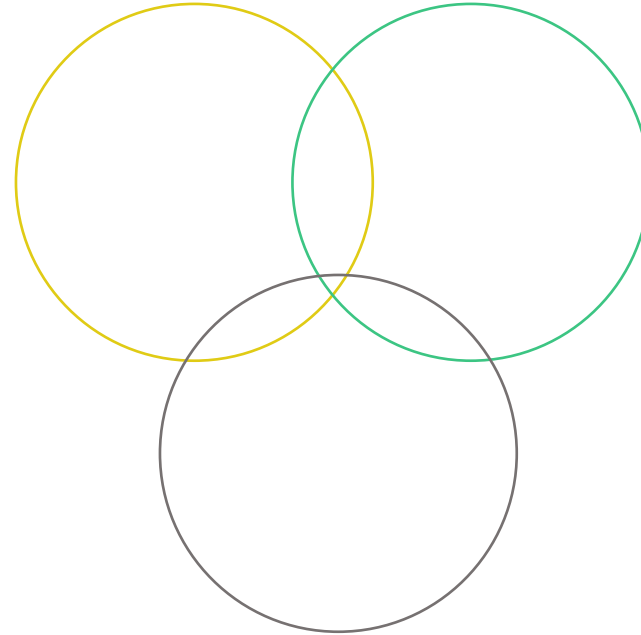
6. DISCUSSIE

SUGGESTIES VOOR PRIORITEITEN

KENNIS EN TALENT

- Het inventariseren van vraag en aanbod naar opleiding, inclusief LLO
- Het ontwikkelen van content en learning cases
- Het goed in de markt zetten van het opleidingsaanbod

Samenwerken aan een gezamenlijke Zeeuwse onderzoeksagenda Agrifood en benutten EU subsidies (i.e., LEADER)

NETWERK EN LEIDERSCHAP

Het creëren van gecoördineerde actie binnen het netwerk

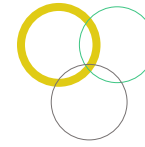
- Afstemming tussen de leidende actoren van het ecosysteem
- Bedrijfsleven hierin een sturende rol geven
- Alle actoren laten aansluiten, bv de gemeenten
- Samenwerking en regie binnen de ketens stimuleren

FINANCIERING EN FORMELE INSTITUTIES

- Het verbeteren van toegang tot financiering en investeringen
- Het stimuleer projectontwikkeling in de keten, eiwittransitie, duurzaamheid en technologische innovatie

-> **Verschillende initiatieven beter benutten**

Tav Talentontwikkeling:

- Kartrekker en project organisatie
- Stevige plek voor talentontwikkeling in MKB dienstverlening

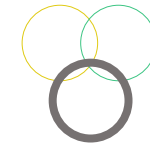
Tav Onderzoeksagenda:

- Kartrekker en organisatie rondom Zeeuwse protein onderzoeksagenda
 - Inhoudelijke thema's
 - Matching en orchestrering van subsidiekansen

1. **ONDERSCHRIJVEN JULLIE DEZE VOORGESTELDE PRIORITAIRE INTERVENTIES?**
2. **WELKE MOGELIJKHEDEN ZIEN JULLIE VANUIT JULLIE ROL EN ACHTERBAN OM DEZE INTERVENTIES MOGELIJK TE MAKEN?**

CONCRETISERING

FINANCIERING EN FORMELE INSTITUTIES

- Verbeter toegang tot financiering: vergroot kennis en toegang tot instrumentarium voor ondernemers en sluit aan op landelijk niveau (InvestNL, KIA, Topsector Agri & Food, Food Pioneers Accelerator) en provinciaal niveau (ZIS, MIT, etc.)
- Focus in de keten: Samen met ondernemers, FDZ, kennisinstellingen en overheden ketenprojecten ontwikkelen die bijdragen aan verduurzaming, eiwittransitie en circulaire voedselketens, bv. Plant Proteïn Forward
- Versnelling technologisch innovatie: ontwikkeling en toepassing van AI, digitalisering en robotisering stimuleren die de productiviteit en duurzaamheid verhogen en de concurrentiekracht in de agrifood sector vergroten (NTS, EDIH, KIA-ST, verkenning Visionlab)

1. **ONDERSCHRIJVEN JULLIE DEZE VOORGESTELDE PRIORITAIRE INTERVENTIES?**
2. **WELKE MOGELIJKHEDEN ZIEN JULLIE VANUIT JULLIE ROL EN ACHTERBAN OM DEZE INTERVENTIES MOGELIJK TE MAKEN?**

CONCRETISERING
NETWERK EN LEIDERSCHAP

- Afstemming: gebruik bestuur & strategiegroep (strategische partners) van FoodDelta Zeeland
- Afstemming: gebruik moonshot FoodDelta Zeeland 2050 en onderliggende ambities Protein Delta, Health Delta, Smart Delta en Career Delta als gezamenlijk doel
- Bij alle initiatieven bedrijfsleven betrekken en stimuleren om bij te dragen
- Aansluiten: gezamenlijke acquisitie van nieuwe deelnemers aan het netwerk
- Ketenregie: stimuleer ketenprojecten met ketenregisseurs

1. **ONDERSCHRIJVEN JULLIE DEZE VOORGESTELDE PRIORITAIRE INTERVENTIES?**
2. **WELKE MOGELIJKHEDEN ZIEN JULLIE VANUIT JULLIE ROL EN ACHTERBAN OM DEZE INTERVENTIES MOGELIJK TE MAKEN?**

ANNEX

OVERZICHT ELEMENTEN ONDERNEMEND ECOSYSTEEM AGRIFOOD ZEELAND

NETWERK

Relaties en samenwerkingen tussen verschillende actoren

FYSIEKE & DIGITALE INFRASTRUCTUUR

Basisvoorzieningen die de werking van het ecosysteem mogelijk maken

TALENT

De beschikbaarheid van goed opgeleide en gekwalificeerde medewerkers

ONDERNEMERSCULTUUR

Gezamenlijke waarden, normen en gedragingen die samenwerking beïnvloeden

INTERMEDIAIRE DIENSTEN

Ondersteunende diensten die ondernemers helpen bij groei en innovatie

LEIDERSCHAP

Het vermogen van personen en organisaties om richting te geven aan het ecosysteem, strategische keuzes te maken en innovatie te bevorderen

FORMELE INSTITUTIES

Regels, wetten en beleid die de werking van het ecosysteem en innovatie ondersteunen

FINANCIERING

De toegang tot financiële middelen nodig voor opstart, groei en innovatie

VRAAG

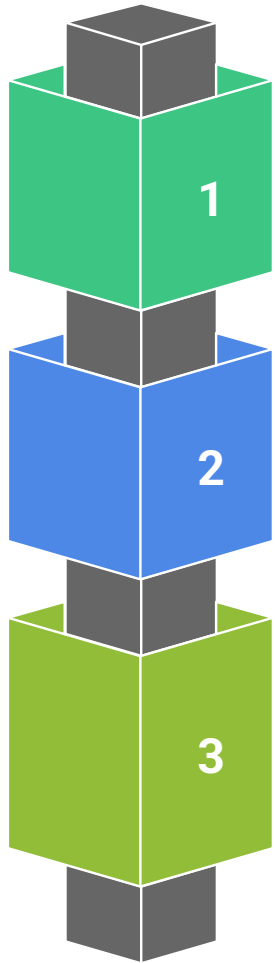
De vraag naar producten en diensten die ondernemers in het ecosysteem aanbieden. Cruciale factor voor groei en innovatie.

KENNIS

De voortdurende creatie en deling van nieuwe kennis die innovatie stimuleert

POTENTIELE ROADMAP VOOR DE VOORGESTELDE INTERVENTIES OP BASIS VAN IMPACT/EFFORT, AFHANKELIJKHEID/VOLGORDELIJKHEID

Nu Doen

(N4) Zorg voor betere afstemming van ambities en visies door overheden te laten aansluiten bij FoodDelta Zeeland en door de gehele Agrifood keten op te nemen in het Toekomstperspectief Zeeland 2050

(K1a) Kennisvragen ophalen en matchen met aanbod

(V1) Creëer meer inzicht in wat er nodig is om duurzame voeding in eetpatronen te stimuleren en gebruik dit voor campagnes zoals bijvoorbeeld een voedingskaart van Zeeland die als voorlichtingsmiddel in scholen kan worden ingezet

(F1) Vergroot de kennis over, en verbeter de toegang tot, het bestaande instrumentarium, maak een analyse van de financieringsbehoefte nu en van de afgelopen jaren en de toegekende subsidies, identificeer welke relevante aanvullende instrumenten specifieke behoeftes kunnen invullen en zet digitalisering in om processen te versimpelen

(N1) FDZ in haar kracht zetten en haar uitvoeringskracht vergroten om de leiderschapsrol bij netwerk partners te benadrukken/stimuleren

(N2) Ondersteun bestaande initiatieven en breid hun bereik uit, o.a. door FDZ nog sterker te positioneren als regionaal triple helix foodcluster en de KAAP nog meer als innovatie hub te profileren en toegankelijker te maken

(N3) Stimuleer partnerschappen tussen sectoren en onderzoeks- en onderwijsinstellingen bv. door het zichtbaar maken van de resultaten van de lopende onderzoeksprojecten bij Scalda, HZ en DCC, en het actief stimuleren van nieuwe partnerschappen, bv. vanuit challenges, hackatons, HZ WET week, etc.

(FO1) Maak de Agrifood sector aantrekkelijk voor bedrijven en talent door met lopende initiatieven van de sector aan te haken bij programma's van de Merkgorganisaties Zeeland en het Aanvalsteam Arbeidsmarkt

(FO3) Ondersteun initiatieven gericht op duurzaamheid en circulariteit, die de ondernemers helpen de overstap te maken

(FO4) Continueer de overheidsondersteuning bij het realiseren van de eiwittransitie

Korte Termijn Plannen

(K2) Intensiveer ondersteuningsprogramma's met nieuwe werkvormen en het zoeken naar een groter bereik

(K3) Creëer en onderhoud Kennis Management Platform en identificeer hoe rond kennis een verdienmodel kan ontwikkeld worden

(K1b) Ontwikkel casuïstiek op Agrifood

(I2) Geef hoge prioriteit aan asset management en investeer in onderhoud en ontwikkeling van kritieke assets voor de Zeeuwse Agrifood sector (land- en waterkwaliteit, biodiversiteit). Leer van andere sectoren hoe Agrifood kritieke assets kan beschermen

(I3) Biedt een betere toegang tot innovatie infrastructuur, door bestaande faciliteiten breder bekend en toegankelijk(er) te maken

(I4) Ontwikkel het inzicht in, en de ondersteuning van de adoptie door ondernemers van, nieuwe productie en verwerkingstechnologieën

(I5) Optimaliseer logistieke infrastructuur en lokale distributienetwerken

(F2) Identificeer en faciliteer de invulling van de financieringsvraag bij opschaling van innovatie, inclusief verdere inventarisatie en verkenning van de mogelijkheden op intraregionaal of landelijk niveau

(V2) Stimuleer duurzame eetpatronen door productontwikkeling te ondersteunen, bv. in een dedicated living lab

Middellange Termijn Plannen

(K1c) Optimaliseer Levenlang Ontwikkelen aanbod

(I1) Bepaal wat nodig is voor optimale benutting North Sea Port, en de daarvoor vereiste investeringen

(FO2) Ontwikkel een strategie op ketenregie en de rol van een ketenregisseur, mede om een evenwichtige waardeverdeling in de keten te stimuleren

